

Tale ved Frederiksklubbens 170 års jubilæum 11.12.2018

Ærede danske medborgere

Tak fordi I er mødt talrigt frem i aften trods risiko for repressalier fra såvel byens tysksindende styre som alle de, der føler tilhørsforhold til det tyske, og ikke længere føler sig som danske og velkommen her i Skibbrogade 4 hos kommissær Paul Møller til stiftende generalforsamling i en selskabelige forening, som vore gode danske venner Martin Bahnsen, Nicolai Sørensen, Christoffer Conrad Fischer og Johs. Grauer for en måneds tid siden blev enige om at forsøge stiftet under indtryk af de mange voldsomme begivenheder der startede med etablering af den provisoriske regering i Rendsborg i marts måned.

Bag dette initiativ fra de gæve mænd, ligger mere end 10 års kamp for den danske sag i hertugdømmet, siden Peter Hjort Lorenzen i 1842 måtte kræve at få lov til at tale danske i den slesvigske stænderforsamling, selv om vi er på dansk grund.

At dette var talt ud af vi danskes hjerter, viste vi ved den store folkefest på Skamlingsbanken i maj 1843 hvor ikke minder end 6000 gode danske mænd og kvinder havde forsamlet sig langvejsfra, for at markere deres støtte til den danske sag.

Trods mange loyale dansksindendes indsats i skrift og i tale må vi dog erkende, at vort sprog og vort nationale tilhørsforhold har svære kår, også selv om vor gode ven Frederik Fischers har gjort en utrættelige indsats for det danske sprog, både i sin avis Apenrader Wochenblatt og ved at tage initiativ til "danskhedens børs" hvor vi hver eftermiddag nyder gæstfrihed i hans private hjem i Ramsherred 15, og under private former kan drøfte de anliggender, der ligger os på sinde. Desværre måtte vi sidste år opleve ham gå i landflygtighed på grund af trusler fra vore lokale myndigheder, og selv om vi i april måned havde den glæde kort at gense ham som passager på fregatten St. Thomas da de oprørske friskarer for en kort periode blev jaget ud af byen, så må vi nu igen undvære ham, men jeg er sikker på at hans tanker er hos os i dag.

Nu da oprøret er trådt frem i al sin vederstyggelighed, og vore modstandere har haft den frækhed at gøre oprør mod den danske konge og danne deres såkaldte provisoriske regering i Rendsborg, samtidig med at vore lokale forrædere med borgmester Schow i spidsen har valgt at hejse det Slesvig-holstenske flag ved byens rådhus, må vi erkende sandheden i jomfru Fannys syn fra 1837 hvor hun varslede et kommende oprør og at friskarefolk med hvide armbind vil gå rund i byens gader. Vi må have mod til at vedkende os vort danske sindelag selv om der ligger svære tider foran os.

På mødet i november blev vi stiftere enige om at det var nødvendigt at have et samlingssted hvor vi kan pleje danskhedens interesser i lighed med den tyske Bürgerverein, der jo dygtigt har vist os hvorledes det kan gøres, når man vil dyrke sine nationale interesser uden myndighedernes indblanding. Godt nok stiftede vi i februar i år den danske kommunale forening "union", men vi har i de efterfølgende måneder måtte erkende, at en politisk forening næppe er vejen frem, specielt med det regime vi værste fald kan se frem til i årene fremover.

Vi foreslår derfor, at vi opretter en selskabelig klub, hvis formål er at samle dansksindende borgere i til selskabeligt samvær, og hvis vi samtidig gennem vedtægterne gør det vanskelig for de der ikke er dansksindede og pålidelige, at opnå medlemskab, så det bliver muligt for os at videreføre "Danskhedens Børs", i Frederik Fischers ånd, selv om han ikke selv kan lægge lokaler til,

Som medlemsberettigede foreslår vi dansksindede borgere og indvånere, samt disse borgeres sønner og deres døtres forlovede. Det kan synes underligt at vi ikke vil tillade adgang for kvindfolkene, når der er tale om en selskabelig forening, men indtil vi ved hvor vi ender henne under det nye styre,

Tale ved Frederiksklubbens 170 års jubilæum 11.12.2018

bliver vi nødt til at være sikre på, at ingen røber hvad vi taler om, og vi ved jo alle, at madammerne har svært ved at holde hemmeligheder for sig selv.

Ligelede må det være en klar forudsætning, at vi alle er enige om at opføre os som gode borgere og ikke provokere myndighederne unødigt, så de ad den vej kan få mulighed for at gribe ind i foreningens liv.

Med dette oplæg foreslår jeg at vi går over til stiftelse af klubben og jeg foreslår at navnet bliver "Den selskabelige forening Frederiksklubben", officielt til ære for vor gode konge Frederik VII, men mellem os til ære for vor gode ven Frederik Fischer, som en tak for hans utrættelige og modige kamp for danskhedens sag.

1. Frederiksklubben er en forening af dansksindende borgere og indvånere i Aabenraa og Omegn, Dens formål er selskabelige sammenkomster.
2. Som medlem optages indtil videre ikkun borgere, borgeres sønner eller borgeres døtres forlovede, samt hvo som står i en eller anden embedsstilling.
3. De forsamlede medlemmer bestemmer ved ballottage med stemmeflerhed om anmeldte person kan optages.

Som foreningens første direktion foreslår jeg Dr. Grauer, Farver Bahnsen, bogbinder Sørensen, købmand Jens N. Nielsen og skibskaptajn C.C. Fisher.

Ja, således kunne det have lydt i kommissær Poul Sørensen Møllers gæstgiveri i Skibbrogade 4, den 11. december 1848, hvor denne forening blev stiftet.

Megen selskabelighed har der ikke været, for klubben og dens medlemmer blev efterfølgende udsat for såvel fysiske angreb som forhånelser og trusler, så de ledende medlemmer i 1849 måtte flygte til Kolding og først vendte tilbage indtilling af krigshandlingerne

Klubben genoptog sit virke, men da praktisk taget hele embedsstanden og bystyret var tilhængere af tyskheden, stillede det store krav til medlemmerne, hvilket klart fremgår af en erklæring fra Borgmester Schow: "Vi tåler ingen dansksindede blandt os"

Men nogle år efter havde forholdene ændret sig. Efter fredsslutningen i 1852 mente man, efter sejren over de tyske troppe, at de nationale faresignaler var forsvundet, og klubbens vedtægter blev ændret så også damerne kunne være med. Når man læser beretningerne fra den tid forekommer det som om klubbens virke dengang har været den samme som i dag, ikke med udflugter til musikteatre og Air bus, men alligevel med sammenkomster, baller og endda en udflugtsture med dampskib til Assens, alt sammen inspireret af den sejrusrus som prægede hele Danmark og jo lagde grunden til nederlaget i 1864. Traditionen med børnejuleballet 5. juledag blev skabt på den tid. I det hele taget har man hygget sig, for på den tid figurere også en række tyskorieret borgere og embedsmænd på medlemslisten.

Overgangen til tysk styre i 1864 var en brat opvågning for de dansksindende, og vi ved jo alle, at klubben havde en central rolle som kontaktpunkt for de dansksindede frem til efter 1920. Den politiske side fremgår, måske af sikkerhedsårsager, ikke af referater fra foreningens virke, men vi må ikke opfatte Frederiksklubben som nogen kedelig politisk mødeforening, referaterne vrimler

Tale ved Frederiksklubbens 170 års jubilæum 11.12.2018

med omtale af selskabelige arrangementer og udflugter, som kunne holde humøret oppe i en tid, der på andre områder var præget af undertrykkelse og chikane. Traditionen med fugleskydningen kan føres tilbage til årene efter 1864 hvor klubben, som en konsekvens af Skyttelaugets fortyskning, hvor en stor gruppe dansksindende meldte sig ud, startede den tradition som vi fortsat holder fast i.

Efter 1920 gentager historien sig. Det politiske forsvandt, men i mellemkrigsårene, der var præget af de nationale modsætninger, formåede klubben at fastholde sin position som samlingssted for det man kaldte byens bedre borgerskab med baller og sammenkomster. I Frederiksklubbens regie har mine forældre i deres ungdom i 1920erne fået den første kontakt med hinanden, selv om direktør Mortensen og hans frue ikke rigtig mente at den unge Skifter Andersen inde fra Nørreport var et helt passende part for deres datter, og fra midt i 40-erne har jeg og min bror boltret os ved klubbens juleballer, der dengang havde et hel andet format end i dag.

Julen startede med en festligholdelse af stiftelsesdagen den 11. december med middag og et efterfølgende bal for de voksne, hvor damerne var i "stiveste puds" og mændene i "sniefel" og den sluttede med børnejuleballet 5. juledag, hvor mødre og ungerne mødte op midt på eftermiddage med ungerne i stadstøj fra hvid skjorte og butterfly til matrostøj og strutkjoler. Der var dans omkring et loftshøjt juletræet midt i salen og julemanden kom i sin kane trukket af nisser, men musikken spillede nissernes vagtparade, hvorefter der var lotteri uden gevinstsikring. Hovedpræmierne var et flot bokskamera til drenge og en stor dukke i brudeudstyr til pigerne, som var hængt op på kongesalens sydvæg.

Selv har jeg været så heldig at vinde mit første fotografiapparat ved juleballet, det var et kassekamera på omkring 5x10 cm. så det var ikke let at have i lommen, men minderne sidder fortsat i mine gamle fotoalbum

Ved 18 tide ankom herrerne hvorefter der var fælles middag i Folkehjems restaurant, der dengang lå i det der i dag er foyer og billedsal. Efter middagen blev de midste sendt hjem i seng, og salen blev overtaget af ungdommen. Medens mødre fulgte med op og sad i en kødrand rundt om dansegulvet for at overvåre at alt gik anstændigt til, trak herrerne sig tilbage til restauranten for kortspil og rafling.

I en tid, uden diskoteker, og hvor hjemmeboende døtre uanset alder ikke fik lov til at strejfe rund i byen om aftenen, er kimen lagt til mange forelskelser og senere giftemål i byens borgerskab, først på dansegulvet og senere i krogene på folkehjem.

På den tid, hvor Jytte og jeg havde børn i julebals-alderen var klubbens aktiviteter nok sunket til et minimum omfattende fugleskydningen, generalforsamling med andespil, jubilæumsarrangement den 11.12 ved svigtende tilslutning og et julebal der kun var en skygge af sig selv. For juleballets vedkommende tror jeg nu at det lige så meget var fordi vore børn og børnebørn var spredt over hele landet, samtidig med at klubben ikke havde formået at få tag i de der flyttede til udefra. Jeg husker ikke årstallet for, hvornår vi holdt op med middagsarrangementet i forlængelse af juleballet, men jeg husker klart at vi den sidste gang sad omkring 16 personer ved et bord i Folkehjems restaurant og blev enige om, at de penge kunne vi lige så godt bruge ved en anden lejlighed.

Det er der rådet bod på i dag. Med en ny og initiativrig bestyrelse ved roret er det gennem de sidste 20 år lykkedes foreningen at bryde lydturen og forandre klubbens image fra at være en forening for byens etablerede borgerskab, til også at være et forum, hvor nye borgere ved en række spændende arrangementer har mulighed for at mødes med os hjemmeføddinge. Jeg synes der bliver gjort et flot stykke arbejde med et meget alsidigt program, men selv om man siger at arbejdet bærer

Tale ved Frederiksklubbens 170 års jubilæum 11.12.2018

lønnen i sig selv, så tror jeg ikke det skade at vor bestyrelse næsten altid har hurtigt udsolgt når et arrangement bliver udbudt.

Det synes jeg vi skal kvittere for med et leve for Frederiksklubben der samtidig er en stor tak til de, der ved en aktiv indsats har ført klubben ind i en moderne tid.